

*Twintig kunstenaars duiken voor deze expositie letterlijk en figuurlijk onder de oppervlakte.
In het onderbewuste blijkt het spannend dolen, en ook in de fysieke wereld zijn er veel
dingen waar we niets van weten of waarvan we ons niet bewust zijn.
Onvermoede krachten schuilen onder de oppervlakte.
Soms is daar hoop uit te putten voor de toekomst.*

Kunstenaars

**Wim Bakker | Bart van Deelen | Eleni Tzatzalos | Lia Koster | Linda Verkaaik | Barbara Houwers
Bert Poot | Petra Boshart | Wianda Keizer | Jasper Schep | Yvonne Halfens | Moniek Westerman
Mieke van den Hoeven | Godelieve Smulders | Gonda van der Zwaag | Jos Verschaeren
Ellen Klijzing | Jacqueline Bohlmeijer | Fleur van den Berg | Mieke de Waal**

Onder de oppervlakte

Dank voor de uitnodiging om de tentoonstelling Onder de Oppervlakte in Hazerhulpoort te mogen openen. Hazelaar Art Supplies staat als leverancier van beeldhouwmaterialen aan de wieg van alle beeldhouwkunst die in Nederland gemaakt wordt. Vandaar dat Jan Hazelaar en Ali van den Berg in 1991 – ruim 30 jaar geleden- besloten ook een tentoonstellingsruimte te openen. Een gouden idee, dat nieuw leven is ingeblazen door de Kring van Beeldhouwers, die hier nu exposities organiseert, zoals Onder de Oppervlakte.

Zelf ben ik curator en vice voorzitter van Sculpture Network, dat makers, bemiddelaars, verzamelaars en liefhebbers van sculptuur in Europa verbindt. Want het werken in een atelier is vaak een kluzenaarsbestaan.

Ik vind het ook leuk om te vertellen dat deze tentoonstelling is gecureerd door drie van onze leden, Fleur van den Berg, Mieke de Waal en Jacqueline Bohlmeijer, die elkaar leerden kennen bij een van onze Dialogues. Ze gingen bij elkaar op atelierbezoek, wisselden ideeën uit, en bezochten samen de tentoonstelling Intuïtie in de Lakenhal in Leiden. En zo ontstond het idee voor Onder de Oppervlakte.

De mooiste uitspraak over kunst is van Henk Visch: *“Kunst is er om de mens aan zichzelf te openbaren,”* Wat heeft ze ons te vertellen? Mensen hebben altijd kunst gemaakt, vanaf het eerste begin. Kinderen doen het ook.

Wat er in een bepaalde tijd gemaakt wordt, onthult iets over de manier van leven, en de waarden van die tijd. Van de eerste vruchtbaarheidsbeelden en jachtaferelen tot wat er nu, in deze tijd onder de oppervlakte leeft.....Ik zal een aantal voorbeelden uitlichten van de 20 deelnemende kunstenaars, maar lees vooral de begeleidende teksten, want die geven verdieping aan het kijken.

Mensen hebben het vermogen dingen uit het verleden te herinneren, of in de toekomst te projecteren. Wij hebben ‘verbeelding’, en daar komt de kunst uit voort. De mens is een groepsdier met veel hersens. We hebben een (zelf)bewustzijn, maar dat is niet rationeel. Freud wees op ons onderbewustzijn, van waaruit onze verdrongen dierlijke driften kunnen opspelen.

Zo toont **Godelieve Smulders** in haar Piepkastjes de seksuele daad, die bij mensen in het verborgene plaats vindt. *“Terwijl in het hele planten- en dierenrijk en plantenrijk alles om de voortplanting draait”.*

Kunst is een manier om de visuele en fysieke werkelijkheid te ordenen, en te interpreteren. Vaak is dat een intuïtief proces. Je maakt iets om de wereld te ‘grijpen’, te vangen in een beeld, om het te ‘be-grijpen’. Uit de fysieke handeling van het grijpen komt het mentale inzicht voort. Vaak is als je achteraf naar je werk kijkt, pas duidelijk wat het werk te zeggen heeft. Kunstenaars zijn gevoelig en intuïtief. Ze zijn antennes van de tijdgeest.

Veel kunstenaars onthullen iets over onze psyche, en onze manier van samenleven. Zoals bij de zoektocht naar identiteit van **Linda Verkaaik**. Je wordt gevormd door je ouders, maar ook door social media. Wie ben ik eigenlijk?

Jasper Schep (voormalig pastor) verwerkt gevonden voorwerpen in assemblages met een metaforische betekenis. Voor Periscoopgeslacht verwerkte hij een granaathuls en andere materialen.

Een periscoop gebruiken we om vanuit de diepte te zien wat er daar boven gebeurt.
In deze tijd waarin we ons snel aangevallen voelen, duiken we liever weg.
Speurend kijken we om ons heen als vanuit een schuttersputje.

In deze tijd van het Antropoceen drukt de mens zijn stempel op de aarde. We leven in een tijd van crisis. klimaat rampen en uitsterven van de natuur. Dat zie je ook

Monique Westerman vindt haar materialen op straat. Scattering zet ons aan het denken over 'afval'.
"Geen plek is onaangeroerd door de mens, ze heeft de wereld met voeten getreden."

De jonge kunstenaar **Bart van Deelen** Insecten lijken gevangen, bedekt onder een doek: Koningspage (Iphiclides podalirius) - Doodshoofdv�inder (Acherontia atropos) - Keizerlibelle (Anax imperator).
Zo draagt hij de biodiversiteit ten grave.

In Natuurverlangen verbeeldt **Jacqueline Bohlmeijer** de natuur als oerwezen, waar de mens aan onderworpen is. Maar ook aan ons verlangen om in harmonie te zijn met de natuur.
Ook het mens-boomwezen van **Fleur van den Berg** toont de verbondenheid met de natuur.

Snippers landkaart symboliseren voor **Mieke de Waal** de oorlogen en crises in deze tijd.
Ze begon 'to pick up the pieces' en ordende ze tot 'een kaart van een nieuwe wereld voor onze kinderen' in een soft sculpture in de vorm van een jurkje. Zij wil de hoop op de toekomst levend houden.

Petra Boshart toont het onzichtbare leven in de oceanen, de kwallen die zich vloeiend naar het water voegen. En **Lia Koster** verbeeldt het leven op celniveau, een hartverwarmende ode aan Henriëtta Lacks, kankerpatient wier gedoneerde cellen helpen om polio te bestrijden. Het is een optimistische kijk op de wetenschap, en het leven, dat op cel niveau altijd doorgaat.

Anne Berk